

A részvételen alapuló gyülekezeti összejövetelek felfedezése

Discovering Participatory Church Meetings

Írta: Brian Anderson

Fordította: Kéry Zsuzsanna

Napjaink hagyományos protestáns istentisztelete leginkább show business előadásra emlékeztet; mindkettőben találunk érkező vendégeket fogadó embereket, programokat, zenét, jelmezeket, világítástechnikát, kórust, színpadot, forgatókönyvet, közönséget és konferansziét (Christian Smith, *Going To The Root*, Herald Press, p.88.). A gyülekezet passzívan, közönségként ül, mialatt a (lelki)pásztor előad - a gyülekezet részvétele pedig az összejövetelen a közös éneklésre, felelgetős felolvasásra, adománygyűjtő pénzbedobásra, igehirdetés alatti jegyzetelésre korlátozódik. A felszentelt klérus dolga minden jelentős szolgálat ellátása. Mindeközben pedig Isten népének kilencvenkilenc százaléka évről évre, vasárnapról vasárnapra látogatja az istentiszteleteket, anélkül, hogy valaha is részt vennének egyetlen valódi, szellemi szolgálatban is az összegyűlt hívők között.

Isten azt akarta vajon, hogy gyülekezetének találkozásai így történjenek? Az istentisztelet hagyományos modelljének leírása vajon megtalálható-e az Igében? Meggyőződésem, hogy az a hagyományunk, amely a laikusoktól azt várja, hogy megfigyelők maradjanak, míg a klérus vezeti a „műsort”, nem található meg az Újszövetség lapjain, hanem nagyon súlyos elhajlás az Isten Igéjében lefektetett modelltől. Az Újszövetség ugyanis úgy írja le Krisztus testét, hogy összejöveteleikkor minden hívőnek megvan a lehetősége a gyülekezet épüléséhez hozzájárulni valamilyen számottevő módon.

A gyülekezeti összejövetelek történelmi háttere

Hogy megragadhatjuk az újszövetségi gyülekezeti összejövetelek ízét, először meg kell értenünk a zsidó zsinagógai összejövetelek természetét, mert ezek szolgáltatják hozzá a szükséges történelmi kontextust. Jézus Krisztus apostolai, akik a legelső keresztyén gyülekezeteket alapították, zsidók voltak, akik egész életükben zsinagógába jártak. Nem kétséges, hogy az ottani minta befolyásolta a korai keresztyének összegyülekezéseinek módját.

A zsinagógai istentisztelet nagy szabadságot és részvételt engedélyezett a tagoknak. Philip Schaff találóan jegyezte meg: „Mivel nem volt rendes papság Jeruzsálemben kívül, bármelyik megfelelő életkorú zsidó férfi felállhatott, hogy felolvassa a leckét, imádkozzon és szóljon a gyülekezetéhez.” (Philip Schaff, *History Of The Christian Church*, Hendrickson, 1:459.) Valóban, Jézust mindig a zsinagógákban találjuk, amint szombatunként tanít (Lk 4,18-30; Mt 4,23; 13,54-58; Mk 1,21; Jn 18,20), pedig nem volt sem lévita pap, sem zsinagógai előljáró. Továbbá, nem szűrték elő azokat, akik szólni kívántak a zsinagógai összejöveteleken, nem

kérdezték meg, miről fognak majd beszélni, hiszen Pál, közvetlenül a megtérése után hirdethette a zsinagógákban vele szemben ellenséges zsidóknak, hogy Jézus az Isten Fia (ApCsel 9,20).

Továbbá, éppen e miatt a részvételi szabadság miatt használta Pál a zsinagógát stratégiai kiindulópontként az új városok evangelizációjakor. Szombaton betért a zsinagógába, és amikor a tanításra és buzdításra lehetőséget kapott, Jézust, mint Messiást hirdette. A zsinagógában történt, hogy Pál szavai hatására Ikónium számos lakója hitt (ApCsel 14,1), hogy a béreiaiak teljes készséggel fogadták az Igét (ApCsel 17,10-12), és ahol minden szombatnapon érvelt, próbált meggyőzni zsidókat és görögöket egyaránt (ApCsel 18,4). Valóban, a zsinagógai istentisztelet formája annyira szabad volt, hogy még idegeneknek is megengedték, hogy buzdító, intő beszédet intézzenek a gyülekezethez (ApCsel 13,14-41). A zsinagógai istentisztelet bátorította a nyílt részvételt; nem véletlen, hogy a korai keresztények összejövetelei is ezt utánozták.

Kevin Giles a *Patterns of Ministry Among the First Christians* (Szolgálati minták az első keresztények között) c. könyvében éleslátással ír a zsinagóga és a korai házi gyülekezetek viszonyáról:

„A nagyobb és intézményesebb zsinagógákban tudjuk, hogy a zsinagóga vezetőjének fő szerepe az istentiszteletek felügyelete volt, valamint a jelenlevők bátorítása a részvételre. Minden valószínűség szerint a házi gyülekezetek első vezetői is hasonlóképpen jártak el. A korai keresztények kerülték a zsidók által használatos címet („a zsinagóga vezetője”), és inkább a semleges, ám ugyanennyire megfelelő „episkopos” (felügyelő) kifejezést választották; viszont továbbra is úgy tartották, hogy az összejöveteleket felügyelő személyek legfőbb feladata a széles körű részvétel elősegítése volt, nem pedig az, hogy mindent ők maguk végezzenek. Így pedig, könnyen az történhetett, hogy az új házi gyülekezetekben, ahol a Szent Szellem új életet és dinamizmust hozott, ezek a személyek azzal szembesültek, hogy feladatuk sokkal inkább a részvétel korlátozása lett, semmint annak bátorítása!” (Ken Giles, *Patterns of Ministry Among the First Christians*, Collins Dove, p.37.)

Szellemi ajándékok a gyülekezeti összejöveteleken

Az előző fejezetben láthattuk, hogy a gyülekezet összejövetelének biblikus célja az egymás építése. Hogyan kellene egészen pontosan ezt kiviteleznünk? A legtöbb gyülekezetben a (lelki)pásztor viseli a szentek építésének szinte teljes felelősségét, mivel ő az, aki a legtöbbet beszél (illetve csak ő beszél), amikor a gyülekezet találkozik. John Owen, a 17. századi puritán teológusok közül talán a legnagyobb, a következőket írta: „erre a hivatalra [a lelkipásztoréra] és feladataira helyezte [Krisztus] a Gyülekezete rendjének, vezetésének és tanításának (építésének) teljes súlyát”. A 16. század reformátorai, a 17. század puritánjai, akárcsak a tizenharmadik, tizenkilencedik és huszadik század keresztényeinek legtöbbje hasonlóképpen elfogadta ez a nézet. Fel kell tennünk azonban a kérdést: Isten Igéje szolgált-e alapot ennek a megközelítésnek? Éppen ellenkezőleg, az 1Kor 12-14 (amely a legterjedelmesebb, a korai gyülekezeti összejövetelek alapelveit részletező igeszakasz az Újszövetségben) hosszasan beszél sokak szolgálatairól, de semmit nem mond arról, mit kellene egyetlen embernek csinálnia, amikor a gyülekezet találkozik.

Az 1Kor 12-ben rengeteg tanítást találunk a hívők szolgálatairól. A 4-6 versekben például Pál kijelenti, hogy változatos ajándékok, szolgálatok és megnyilvánulások vannak, továbbá, a 6. versben azt mondja, hogy „Isten, aki cselekszi mindezt mindenekben”. A 7. versben tájékoztat bennünket: **„Mindannyiunkban azért működnek a Szent Szellem különféle megnyilvánulásai, hogy ezekkel a többieket szolgáljuk és segítsük”**. A 11. versben újra ezt olvassuk: „De mindezt egy és ugyanaz a Szellem munkálja, aki úgy osztja szét kinek-kinek ajándékát, amint akarja”. A 14. versben Pál nyomatékosan jelenti ki: „Mert a test sem egy tagból áll, hanem sokból.” (Ahogy a legtöbb gyülekezetben összejönnek, az ember azt gondolná, ez a szakasz így hangzik: „a test nem sok tag, hanem egy!”) Továbbá, a 15-25. versekben az apostol folytatja magyarázatát arról, hogy minden egyes embernek alapvetően lényeges feladata van a gyülekezetben. Minden tagra szükség van, senki sem lényegtelen. Ezen biblikus tanítás fényében hogyan igazolhatjuk azt az elképzelést, hogy amikor összegyűlünk, egyedül a (lelki)pásztor használhatja az ajándékait, míg a test többi része passzív és néma marad?

Az 1Korinthus 14-ben ugyanez az igazság emelkedik ki. Az első versben Pál az egész gyülekezetet arra buzdítja, hogy őszintén vágyjanak a szellemi ajándékokra, de különösen a prófétálás ajándékára, mert az, aki prófétál, a teljes gyülekezetet építi (5. vers). A 26. versben úgy írja le a gyülekezeti összejövetelt, mint ahol **minden egyes tagnak van** zsoldára, tanítása, kijelentése, nyelveken való beszéde vagy annak tolmácsolása. Ez a szakasz minimum azt jelzi, hogy amikor a korai keresztények összegyűltek, minden hívőnek lehetősége nyílt hozzájárulnia a teljes test épüléséhez.

Egyes bibliatudósok úgy vélik, ebben a versben Pál elítéli azt a részvételi módot, amely szerint a korinthusiak a gyülekezeti összejöveteleiket tartották. Éppen ellenkezőleg, Pál nem parancsolja meg a korinthusiaknak, hogy hagyják abba a részvételi alapon történő összegyülekezést, hanem a 27-31. versekben olyan irányvonalakat ad, amelyek úgy teremtenek rendet, hogy közben sokak részvételét kívánják meg! Pál egyetlen kiigazítása a 26. versben van, a következő állításában: **„minden épületeseket szolgálja!”** Más szavakkal, amikor bárki a gyülekezetben megszólal, azzal a szándékkal tegye, hogy amit mond, az építse a többieket. A 27. versben Pál két vagy három fő számára engedélyezi, hogy nyelveken mondjanak üzenetet, feltéve, hogy van, aki le is tudja fordítani.

A 29. versben közli a gyülekezettel, hogy „a próféták pedig ketten vagy hárman szóljanak, a többiek pedig ítéljék meg”. A 31. versben Pál így tanítja: „Mert egyenként mindnyájan prófétálhattok, hogy mindenki tanuljon, és mindenki bátorítást kapjon.” Végig az egész fejezetben Pál a prófétálás elsőbbségét hangsúlyozza a nyelveken való beszéléssel szemben; valamint amikor arról ír, hogy „a próféták pedig ketten vagy hárman szóljanak”, nem teszi hozzá, hogy „legfeljebb”, mint a nyelvek esetében (27. vers), akkor Pál hivatkozását a két vagy három prófétára minden bizonnyal úgy kell értenünk, hogy **legalább** ennyi legyen.

Az 1Korinthus 14-beli tanítása olyan gyülekezeti összejövetelt ír le, amelyikben mindenkinek megvan a lehetősége a részvételre, vagy egy énekkel, vagy egy tanítással, vagy valamilyen más szellemi ajándékkal. Ez a gyakorlat lehetetlennek tűnik annak a ténynek a fényében, hogy napjainkban számos gyülekezet tagsága valahol kétszáz és tízezer fő között van. Egy ilyen méretű gyülekezetben valóban lehetetlen lenne mindenki részvételét megfelelően biztosítani.

Nem szabad elfelednünk azonban, hogy a korai gyülekezet szinte kizárólag **házaknál gyűlt össze** (Róma 16,5; Kol. 4,15). Ebben a környezetben, ahol a hívők száma aligha haladhatta meg a negyvenet vagy ötvenet, Pál apostol megjegyzései sokkal több értelmet nyernek. Jon Zens találóan jegyzi meg: „Úgy látszik, hogy normává tettük azt, amit nem támaszt alá az Ige (a hangsúly az egy ember szolgálatán van), és elhagytuk azt, amire bőven van igei alátámasztás (a hangsúly az egymás építésén van)”. (Jon Zens, Baptist Reformation Review, "Building Up The Body: One Man or One Another?" Vol.10, No.2, p.117.)

William Barclay, bár teológusként nem megbízható, éleslátással ír az 1 Korinthus 14-ben lefestett gyülekezeti összejövetel szellemiségéről: „Nincs ennél érdekesebb szakasz az egész levélben, mivel ez fényözönnel világítja meg, milyen is volt a korai istentisztelet. Nyilvánvalóan nagy szabadság és közvetlenség jellemezte. (...) Igaznak kell maradnia, hogy ha valakinek átadandó üzenete van egy testvére számára, semmilyen egyházi szabálynak vagy előírásnak nem lenne szabad megakadályoznia ebben. Hiba azt gondolni, hogy egyedül a hivatalos igehirdetés révén juthat el Isten igazsága az emberekhez. A korai Gyülekezetben az istentisztelet rendje nyilvánvalóan rugalmasságot tükrözött. Minden kellőképpen kötetlenül zajlott ahhoz, hogy bárki, aki úgy érezte, hogy átadandó üzenete van, ezt szabadon megtehesse. Könnyen lehetséges, hogy túl nagy jelentőséget tulajdonítottunk a méltóságnak és a rendnek napjainkban, és az istentisztelet rendjének rabszolgái lettünk. A korai istentisztelet valóban figyelemre méltó vonása bizonyára az volt, hogy szinte mindenki úgy érezhette, hogy egyaránt meg volt az a kiváltsága és kötelessége is, hogy valamivel hozzájáruljon. Az ember nem azzal az egyedüli szándékkal jött, hogy passzív hallgató legyen; nem azért jött csak, hogy kapjon, hanem, hogy adjon is.” (William Barclay, The Letters To The Corinthians, Westminster Press, p.134-135.)

Sok keresztyén figyelmen kívül hagyja ma az 1 Korinthus 12-14 tanítását, mert úgy vélik, a prófétálás és a nyelvek ajándékai megszűntek az újszövetségi kánon lezárásával. Míg ezekkel az ajándékokkal kapcsolatban nagyon különböző vélemények léteznek ma a gyülekezetekben, minden keresztyén vallja, hogy a zsoltárok éneklésének és a tanításnak ma is jelen kell lennie a gyülekezet összejövetelein (1Kor 14,26). Így, még ha a Gyülekezet nagy része hiszi is, hogy a nyelvek és a prófétálás megszűntek, még mindig meg kell birkózniuk a korai gyülekezetek részvételen alapuló szellemiségével, amelyben bárki hozzájárulhatott egy-egy énekkel, tanítással az egyéb szellemi ajándékok között.

Más keresztyének úgy vélik, hogy habár az 1 Korinthus 14-ből valóban az derül ki, hogy a korinthusi gyülekezet összejöveteleire a közös részvétel volt jellemző, mégsem szolgál mintául a jelenben, mert a gyülekezet szellemileg éretlen volt és számos tekintetben szorult apostoli kiigazításra. Amikor azonban Pál ír nekik, legelőször úgy kezdi a gyülekezeti összejöveteleik leírását, mint hogy **„mindenkinek van zsoltára, tanítása stb.”** és csak utána kezd az átfogó irányvonalak ismertetésébe mindazzal kapcsolatban, ami az összejöveteleken történik – hogy **„minden épületeseteket szolgálja”** (1Kor 14,26). Ha a korinthusiak tévedtek abban, hogy az összejöveteleiket részvételi alapon szervezték, Pál bizonyosan megragadta volna az alkalmat, hogy kiigazítsa őket a levelében. Azonban éppen ez az, amit nem tesz. Habár Pál olyan vezérelveket határoz meg, amelyek szerint az összejöveteleiken minden **„illendően és rendben”** (40. vers) menjen végbe, nem tiltja meg a kölcsönös részvételt, hanem éppen ellenkezőleg bátorítja azt („a próféták pedig ketten vagy hárman szóljanak”, **„a többiek pedig ítélik meg”** és „egyenként mindnyájan prófétálhattok”).

Mások rámutatnak, hogy Pál későbbi, pásztori leveleiben, amelyekben gyülekezeti renddel kapcsolatos instrukciókat ad, figyelemre méltóan hiányoznak a nyílt részvétellel kapcsolatos tanítások. Nem szabad elfelednünk azonban, hogy Pál a pásztori leveleit apostoli képviselőknek (Timóteusnak és Titusznak) a saját gyülekezeteikkel kapcsolatos szolgálataikról írta. Azt várhatnánk, hogy a pásztori levelekben Pál másra fekteti a hangsúlyt, mint a teljes gyülekezeteknek írt leveleiben. Ez utóbbiakban Pál a teljes testet az egymás iránti kölcsönös feladataikra szólítja, a konkrét személyeknek (Timóteusnak és Titusznak) írt leveleiben pedig az ő konkrét gyülekezeti feladataikról ír. Így tehát a pásztori levelekben semmi sem mond ellent a vének teljes szolgálatának és az egész Test teljes szolgálatának.

Megint mások úgy érvelnek, hogy Pál azért mondja a korinthusi gyülekezetnek, hogy egymás felé szolgáljanak, mert nem voltak még vének a gyülekezetben. Véleményük szerint, amikor a gyülekezet kijelölte a véneket, Pál kölcsönös részvételtől szóló instrukciói elavulttá váltak, mivel a vénekre szállt a gyülekezet építésének (tanításának) feladata. Ez azonban hiteles történelmi dokumentumokkal nem alátámasztható érvelés, ami a legkevésbé meggyőző szokott lenni. Az Ige sehol nem mondja, hogy ne lettek volna Korinthusban vének. Éppen ellenkezőleg, az 1Korinthus 16,15-16-ban Pál úgy említi Sztefanász háza népét, mint akik magukat a szentek szolgálatára szánták oda, és mint akiknek a gyülekezet alá kell, hogy vesse magát. Bár őket nem nevezi az Ige kifejezetten véneknek, Pál utasításaiból az derül ki, hogy ekként funkcionáltak. Továbbá, minden okunk megvan azt gondolni, hogy a korinthusi gyülekezetnek voltak vénjei, mivel ez volt az általános gyakorlat a Pál által plántált gyülekezetekben (ApCsel 14,23; Tit. 1,5).

Ha az 1Korinthus lenne az egyetlen újszövetségi könyv, amelyben minden hívőt arra tanítanak, hogy a szellemi ajándékaikat a többiek javára hasznosítsák, a fenti ellenvetések még nagyobb súllyal esnének latba. Pál apostol azonban más levelekben is ugyanezt a gyakorlatot tanítja. Például az Efézus 4,15-16-ban így szól: „hanem az igazsághoz ragaszkodva növekedjünk fel szeretetben mindenestől őhozzá, aki a fej, a Krisztus. Az egész test pedig az ő hatására egybeilleszkedve és összefogva, a különféle kapcsolatok segítségével, és **minden egyes rész saját adottságának megfelelően működve gondoskodik önmaga növekedéséről, hogy épüljön szeretetben.**” Ebben a szakaszban Pál arra utasítja a gyülekezetet, hogy ragaszkodjanak az igazsághoz [„szeretetben mondják az igazságot” az angol fordítás szerint]. Ezen kívül, minden keresztyénnek egyénenként (minden egyes résznek) megfelelően, rendben kell működnie, hogy a teljes test növekedhessen és szeretetben épülhessen fel. Más szavakkal, a teljes Test építése nem egy vagy néhány ember feladata, hanem sokkal inkább mindnyájuké.

A Róma 12,3-8-ban az apostol teljesen egyértelműen fogalmaz ezzel a ponttal kapcsolatban: „Az Istentől kapott kegyelem által figyelmeztetek benneteket, hogy egyikőtök se tartsa magát többre, mint ahogyan kellene! Józanul lássátok magatokat, a hiteteknek megfelelően, hiszen mindenki kapott bizonyos mértékű hitet Istentől. Gondoljátok csak meg: az emberi test egységes egész, de sok részből épül fel! Az egyes részeknek mind megvan a maguk sajátos feladata. Ugyanígy van ez velünk is, akik Krisztusban vagyunk: sokan vagyunk ugyan, de együttesen alkotunk egyetlen „testet”. Ennek a testnek külön-külön a részei vagyunk, és kölcsönösen kapcsolódunk egymáshoz. Különböző ajándékokat kaptunk aszerint, hogy Isten mire adott nekünk kegyelmet. Használjuk hát ezeket! Ha például valaki a prófétálás ajándékát kapta, akkor a hite mértéke szerint használja ezt az ajándékot! Aki a gyakorlati

dolgokban való szolgálat ajándékát kapta, azzal szolgáljon! Aki a tanítás ajándékát, az tanítson! Aki a biztatás és bátorítás ajándékát kapta, az biztassa és bátorítsa a többieket! Aki az adakozás ajándékát kapta, az adakozzon egyszerűen és tiszta szívvel! Aki azt az ajándékot kapta, hogy vezető legyen, az végezze szorgalmasan a feladatát! Aki azt kapta, hogy a szenvedőkkel jól tegyen, az tegye ezt jókedvűen és barátságosan!”

Több mindent észrevehetünk ebben a szakaszban. Először is Isten minden egyes keresztyénnek egy bizonyos mértékű hitet ad, amelynek révén az egy vagy több szellemi ajándékát gyakorolhatja. Másodszor, Isten különböző hívőket különböző feladatok ellátásával bíz meg az egy test részeként. Harmadszor, minden keresztyén felelős azért, hogy éljen ezzel az ajándékával. Negyedszer, a Pál által felsorolt ajándékok azok, amelyekre számíthatnánk egy gyülekezet összejövételén: prófétálás, szolgálat, tanítás, buzdítás, adakozás, vezetés, jótétemények. Ezáltal a bibliai minta egységes – Isten népe egészének megvan a kiváltsága és felelőssége, hogy ki-ki használhassa saját szellemi ajándékát, hogy az egész gyülekezet felépüljön Krisztusban.

Péter apostol szintén Pál nézeteit osztja: „Mindegyikőtök kapott valamilyen szellemi ajándékot Istentől. Ezzel az ajándékkal szolgáljátok egymást, mint hűséges szolgák, akik Isten sokféle kegyelmével jól gazdálkodnak! Aki beszél, Isten szavait mondja, aki pedig szolgál, azzal az erővel szolgáljon, amelyet Isten ad, hogy ezáltal mindig Istené legyen a dicsőség Jézus Krisztus által! Mert övé a dicsőség és a hatalom örökké. Ámen!”

Figyeljük meg, hogy Péter azt hangsúlyozza, hogy minden hívőnek vannak ajándékai, és hogy azokat használnia, azokkal élnie kell. Továbbá, ezek az ajándékok két alapvető fajtához tartoznak: szóbeli és szolgálatbeli ajándékok. Habár a hívők egész héten szolgálhatnak egymás felé a legkülönbözőbb helyzetekben, a szóbeli és szolgálatbeli ajándékok gyakorlásának természetes közege a gyülekezeti összejövétel. Péter levelének címzettjei vajon nem rögtön azt gondolták-e, hogy az összegyülekezés a logikus kiindulópontja a parancs végrehajtásának? Vajon nem természetes azt feltételezni, hogy a hívők akkor éljenek az ajándékaikkal, amikor összegyűlnek? Vajon nem ez az, amire Pál buzdít az 1Korinthus 14-ben (különösen a 26-31. versekben)? Létezik-e bármilyen ok feltételezni, hogy Péter nem az összegyűlt gyülekezetéről beszél az 1Péter 4,11-12-ben? Nem tartom valószínűnek, hogy valaki arra a következtetésre jutna, hogy Péter azt kívánta az olvasóitól, hogy a szellemi ajándékaikat kizárólag istentiszteleteken kívül használják, hacsak nem rendelkezik már meglévő előítélettel az összegjöveteleken történő, kölcsönös részvételi mód ellen.

Egymás buzdítása a gyülekezeti összejöveteleken

Amikor összegyűlünk, a Test [a gyülekezet] nem csak a gyülekezet tagjainak kölcsönös építéséért felelős a szellemi ajándékok használata által, hanem kölcsönös buzdítás és bátorítás révén is építenünk kell egymást. A Zsidókhöz írt levél 10,23-25-ben az Ige kijelenti: „Kapaszkodjunk bele erősen ebbe a reménységbe, ne engedjük ki a kezünkől, és bátran valljuk is meg! Hiszen Isten, akitől az ígéretek kaptuk, teljesen megbízható, és meg is fogja adni, amit ígért. Figyeljünk oda egymásra is! Biztassuk egymást az isteni szeretetre és a helyes tettekre! Ne hanyagoljuk el a közösség összegyülekezéseit — mint egyesek teszik —, hanem bátorítsuk egymást! Annál is inkább, mivel látjuk, hogy közeledik az a bizonyos Nap!”

Figyeljük meg, hogy a szöveg szerint a szentek itt együtt vannak. De vajon pontosan mit is csinálnak, amikor összegyűlnek? A szöveg nem hagy kétséget efelől; a teljes Test azért van, hogy a tagok egymást szeretetre és jócselekedetekre biztassák és egymást bátorítsák. Továbbá, nincs említés pásztorról [lelkésről, lekipásztorról], aki végezné ezt az ösztönző és bátorító szolgálatot. Ehelyett az Ige azt mondja, hogy biztassuk és bátorítsuk! A Zsidókhoz írt levél szerzője a teljes Testet, azaz minden tagot ezeknek a feladatoknak a végrehajtására ösztönöz.

Ezeket a verseket gyakran az egy-egy gyülekezeti alkalomról hiányzók megfeddésére szokták használni, holott a szakasz szándéka az, hogy a hitvalló keresztényeket figyelmeztesse a szentek összegyülekezéseinek „elhagyásával” ([az angolban ez egy] erőteljes kifejezés, amely az egyszer és mindenkorra való elhagyást jelenti) és a Régi Szövetség törvényeihez, papságához és áldozataihoz való visszatéréssel kapcsolatban. Kár, hogy ezt a szakaszt oly gyakran használják a gyülekezeti tagoknak az adott gyülekezet alkalmain való rendszeres megjelenésre való rákényszerítésére (ami nem az eredeti szándéka a szakasznak), de nem használják arra, hogy iránymutató legyen a gyülekezet összejövetele működésére nézve (ami pedig a szakasz szándéka).

A szöveg ugyanis egyértelműen összeköti a kölcsönös buzdítást és bátorítást a szentek összegyülekezésével. Az egyházi hagyományaink azonban a következőképpen torzították el a szöveg jelentését: „hadd döntse el a lekipásztor, hogyan ösztönözze a gyülekezetet a szeretetre és a jócselekedetekre, és bátorítsa a Test többi részét, annál is inkább, mivel látja, hogy közeledik az a bizonyos nap”.

A Zsidókhoz írt levél szerzője ezután elmagyarázza, miért olyan fontos a gyülekezetnek, hogy bátorítsák és buzdítsák egymást, amikor összegyűlnek. „Azonban, ha szándékosan továbbra is vétkezünk, miután megismertük az igazságot, akkor nincs többé bűnért való áldozat, amely eltörölhetné a bűneinket. Nem marad más hátra, mint rettegve várni Isten ítéletére és haragjának pusztító tüzére, amely mindenkit megemészt, aki ellenkezik vele.” (Zsid. 10,26-27) A szakasz jelentése egyértelmű. Pusztító tűz várja azokat, akik eltérnek az igazságtól. A kölcsönös bátorítás és buzdítás az eszköz, amelyet Isten népének használnia kell, hogy elkerüljék a hittől való elszakadást. Saját vesztünkre hanyagoljuk el ezeket az eszközöket.

A rendszeres teológiáról legalább egy tucatnyi könyvem van a polcaimon; mindegyiket végignéztem, de egyben sem találtam említést arról, hogy a kölcsönös buzdítás lenne a szentek állhatatosságának az elsődleges eszköze. Pedig a kölcsönös buzdítás az állhatatosság biblikus eszköze, méghozzá olyan eszköz, amelyet az egyház túlságosan régóta elhanyagolt. A kölcsönös buzdításnak és bátorításnak tehát, Isten Igéje szerint, központi szerepet kellene elfoglálnia az összejött gyülekezet tevékenységei között. Egyértelmű, hogy amikor egyetlen személy (a lekipásztor) végez minden bátorítást és buzdítást, az újszövetségi gyülekezeti összejövetelek világos mintája megszégessre kerül.

Az egymáshoz való viszony a gyülekezeti összejöveteleken

Az istentiszteletek részvételi jellege nem csak a hívők szellemi ajándékainak használatára és az egymás buzdítására fektetett hangsúlyból derül ki, hanem az Újszövetség több mint ötven egymással kapcsolatos parancsában is megtalálható ez az alapelv.

Az Ige azt mondja ugyanis, hogy a hívők:

1. Szeressék egymást (Jn 13,34-35; 15,12.17; Rm 13,8; 1Thessz 3,12; 1Thessz 4,9; 2Thessz 1,3; 1Pt 1,22; 1Pt 4,8; 1Jn 3,11; 1Jn 3,23; 1Jn 4,7.11-12; 2Jn 1,5)
2. Legyenek egymás iránt gyengédek (Rm 12,10)
3. A tiszteletadásban egymást megelőzők legyenek (Rm 12,10)
4. Ne ítélkezzenek egymás felett (Rm 14,13)
5. Azokra a dolgokra törekedjenek, amelyek egymás építését szolgálják (Rm 14,19)
6. Azokra a dolgokra törekedjenek, amelyek az egymás közötti békességet szolgálják (Rm 14,19)
7. Fogadják be (fogadják el) egymást (Rm 15,7)
8. Tanácsolják, intsék, igazítsák helyre egymást (Rm 15,14; Kol 3,16)
9. Köszöntsék egymást (Rm 16,16; 1Kor 16,20; 2Kor 13,12; 1Pt 5,14)
10. Várják meg egymást [az evéssel és az úrvacsorával] (1Kor 11,33)
11. Kölsönösen gondoskodjanak egymásról (1Kor 12,25)
12. Szolgáljanak egymásnak (Gal 5,13)
13. Ne ingereljék egymást (Gal 5,26)
14. Ne irigykedjenek egymásra (Gal 5,26)
15. Viseljék el egymást szeretettel (Ef 4,2)
16. Legyenek kedvesek egymással (Ef 4,32)
17. Bocsássanak meg egymásnak (Ef 4,32; Kol 3,13)
18. Mondjanak egymásnak zsoltárokat, dicséreteket, énekeket (Ef 5,19)
19. Legyenek egymásnak engedelmesek (Ef 5,21)
20. Egymást maguknál fontosabbnak tartsák (Fil 2,3)
21. Ne hazudjanak egymásnak (Kol 3,9)
22. Türelemmel viseljék el egymást (Kol 3,13)
23. Tanítsák egymást (Kol 3,16)
24. Vigasztalják egymást (1Thessz 4,18)
25. Bátorítsák egymást (1Thessz 5,11; Zsid 3,13; Zsid 10,25)
26. Építsék egymást (1Thessz 5,11)
27. Éljenek egymással békességben (1Thessz 5,13)
28. Jóra törekedjenek egymás és mindenki iránt (1Thessz 5,15)
29. Egymást szeretetre és jó cselekedetekre buzdítsák (Zsid 10,24)
30. Ne kritizálják egymást (Jak 4,11)
31. Ne panaszkodjanak egymásra (Jak 5,9)
32. Vallják meg egymásnak a bűneiket (Jak 5,16)
33. Legyenek egymással vendégszeretők (1Pt 4,9)
34. Szellemi ajándékaikkal szolgálják egymást (1Pt 4,10)
35. Legyenek alázattal egymás iránt (1Pt 5,5)
36. Legyenek közösségben egymással (1Jn 1,7)

Jómagam ötvenöt újszövetségi utalást találtam az egymás iránti feladatokra. A lényeges kérdés most jön: mikor kell a gyülekezetnek engedelmeskednie ezeknek? Egyesek azzal érvelhetnek, hogy a rendszeres istentiszteleteken kívül. Hogyan érthette azonban egy első századi keresztény ezeket a parancsokat? Milyen jobb alkalom kínálkozott volna számára a másik hívőt szeretni, szolgálni, figyelmeztetni, buzdítani, elfogadni, köszönteni, elviselni, építeni, bátorítani, vigasztalni, tanítani, vele közösségben lenni, mint a gyülekezeti összejövetel [az istentisztelet]?

Készségesen elismerem, hogy ezeknek az egymással kapcsolatos parancsoknak a hét többi napján is engedelmeskednünk kell, amikor csak hívők együtt vagyunk. De a gyülekezeti összejövetelt [az istentiszteletet] különösen is jellemeznie kellene az ezeknek való engedelmességnek, hiszen ez az elsődleges lehetőség az egymással való találkozásra.

Ha pedig engedelmeskedni akarunk ezeknek az újszövetségi „egymás”-parancsoknak, akkor lényeges, hogy találkozásainkat a kölcsönös interakció és nyitott részvétel jellemezze. Ha Isten népe hétről hétre, hónapról hónapra, minden évben csendes szemlélőként van jelen a klérus által vezetett istentiszteleteken és alkalmakon, a gyülekezet nem fog tudni engedelmeskedni ezeknek a parancsoknak.

Osztozás egymás örömeiben, bánatában a gyülekezeti összejöveteleken

Az újszövetségi iratok megerősítik, hogy az egymás örömeiben, bánataiban való osztozás egy másik olyan fontos tevékenység, amely jelen kell, hogy legyen az összejöveteleinken. Az 1Péter 3,8-ban az Ige mindenkit arra buzdít, hogy együttérzők legyünk egymással. Az együttérzőnek fordított görög szó jelentése: „a másikkal együtt szenvedni vagy ugyanúgy érezni, mint ő”. Nem meglepő tehát, hogy Pál azt mondja a hívőknek: „Örüljete együtt azokkal, akik örülnek, és sírjatok azokkal, akik sírnak!” (Róma 12,15). Továbbá azt is megjegyzi, hogy „Ha valamelyik tag szenved, vele együtt szenved a test többi része is. Ha valamelyik tag megtiszteltetésben részesül, a többi tag is együtt örül vele” (1Kor 12,26).

Ahhoz, hogy Pál apostol egyértelmű tanításának engedelmeskedni tudjunk, nyitottá kell tennünk az összejöveteleinket, hogy az emberek megoszthassák fájdalmaikat, terheiket, vagy együtt örvendezhessünk Isten áldásaiért. Számos gyülekezetben, ha egy testvér úgy jön az istentiszteletre, hogy Istennek egy csodálatos áldását szeretné megosztani a többiekkel, csak az alkalom után tud odaszaladni öt vagy hat testvérhez, hogy mielőtt hazamennek, gyorsan elmondhassa nekik. Hasonlóképpen, a legtöbb gyülekezetben, ha valakinek bánat nehezedik a szívére, nincs mód az istentisztelet közben arra, hogy megkönnyebbüljön, és a többiek imádkozhassanak érte, szolgáljanak felé, ezzel enyhítve a bánatát. Miért is ne nyitnánk meg az alkalmainkat, hogy az egész gyülekezet együtt örvendezhessen velünk az áldásainkban, és szolgáljon felénk a szenvedéseinkben? Így ugyanis mindenki bátorítást nyerhet az örvendezőtől, és mindenki szolgálhatja a szenvedőt.

Az istentiszteletek hanyatlásának történelmi háttere

Ahogy láttuk, az újszövetségi gyülekezeti összejövetelek bővelkedtek nyitottságban és kölcsönös részvételben. Ebben a tekintetben nagyon különböztek a mai kor egy személyre épülő alkalmaitól. Hogyan tértek le a gyülekezeteink ennyire a járt útról? Mi történt, amitől a hívők a nyílt részvételtől a passzív megfigyelésre váltottak? Ahogy ez minden új mozgalommal lenni szokott, a gyülekezet – már nem sokkal a megalakulása után – fokozatosan kezdett egyre intézményesebbé válni. A második században a belülről jövő eretnekségektől való félelem és a kívülről jövő üldöztetés miatt drasztikusan megnövekedett a püspökök hatalma. (Korábban minden helyi gyülekezetet a véneknek nevezett, elhívott szolgák csoportja pásztortolt – ApCsel 20,28; 1Pt 5,1-4.)

Ugyanakkor ezek a püspökök egyre nagyobb részt kezdtek magukhoz ragadni abból a szolgálatból, amely korábban a teljes Testhez [gyülekezetekhez] tartozott. Lassan, de biztosan papok által dominált istentiszteletek vették át az újszövetségi gyülekezetek izgalmas és pezsdítő, részvételen alapuló alkalmainak helyét.

A végső csapás pedig a IV. század elején érte a kereszténységet, amikor Nagy Konstantin császár i.sz. 313-ban életbe léptette a Milánói Ediktumot, amely megszüntette Krisztus követőinek üldözését azzal, hogy a kereszténységet hivatalos államvallássá tette. Miután Konstantin maga is felvette az új hitet, nem csak legalizálta azt, hanem elősegítette, hogy a kereszténység Róma előnyben részesített vallása legyen. A rá következő években Konstantin hatalmas templomépületek építését rendelte el közpénzen, és számos gyülekezet püspökének és presbitereinek juttatott állami fizetést; ezen kívül pedig keresztényeket helyezett jól fizető és magas beosztásokba. A kicsi és egyszerű, házaknál tartott összejövetelek átadták helyüket az állami finanszírozású „szentélyekben” tartott, nagyszabású és díszes istentiszteleteknek. Kitűnően képzett szónokok hosszú és ékesszóló prédikációi vették át a helyét az egyszerű hívők szívből jövő, buzdító beszédeinek. A kölcsönös részvételtől hivatásos ékesszólás, a spontaneitástól merev struktúra lett – végül pedig az átlagos gyülekezeti tag egyetlen részvételi lehetősége mindössze a közös éneklés maradt.

A XVI. század elején Luther Márton számos olyan, alapvető bibliai tanítást visszaállított, amelyek elősegítették a protestáns reformációt; ezek egyike a hívők egyetemes papsága volt. Luther ezt a tanítást vallotta, még ha inkább csak személyes értelemben, mintsem Krisztus testén [a gyülekezeten] belül. A Római Katolikus Egyház évszázadokon át azt tanította, hogy Isten népe a hivatalosan különválasztott klérustól (papoktól) függ Isten kegyelmének elnyerésében. Luther azonban azt tanította, hogy minden egyes hívő közvetlenül mehet Istenhez Jézus Krisztuson keresztül, hogy elnyerje magának Isten kegyelmét. Ebben az értelemben tehát minden hívőnek közvetlen elérése van Istenhez a Szellem által – azaz mindannyian papok vagyunk. Luther és a többi reformátor azonban nem valósította meg a hívők egyetemes papságának tanítását a helyi gyülekezetekben. Az oltárt szószékre, a papot lekipásztorra cserélték, ám az istentiszteleteket továbbra is papi dominancia és a tagok passzivitása jellemezte – és továbbra is ugyanez a helyzet a legtöbb protestáns gyülekezetben mind a mai napig.

Hogyan vezettük be a részvételen alapuló alkalmakat a mi gyülekezetünkben

1990-ben, a Milpitas Bible Fellowship gyülekezetbe való érkezésemkor az istentiszteleteink körülbelül ugyanúgy zajlottak, mint szinte mindenhol máshol. Harminc vagy negyven perc dicsőítés után elmondtam a hirdetéseket, majd a prédikációm, végül a záró áldás következett. Az istentiszteleti alkalmakon nem igazán volt lehetőség bármilyen interakcióra és kölcsönös szolgálatra a gyülekezet tagjai között. Mindenki a tanítás és épülés kizárólagos forrásaként tekintett rám. Amikor Isten elkezdte felnyitni a szememet a részvételen alapuló összejövetelek fontosságára, az első reakcióm a félelem volt; megrémültem a gondolattól, hogy mi történne, ha tényleg teljesen nyitottá tenném az istentiszteleteket, és Isten népének minden tagja szolgálhatna. Attól tartottam, hogy az alkalmainkból tébolyda lesz, ha mindenkinek megengedem, hogy beszéljen. Ezekkel a gondolatokkal küzdöttem, míg végül a meggyőződés ereje legyőzte a félelmemet.

1996 nyarán hozzáláttunk a fenti alapelvek gyakorlatba való átültetéséhez. Az első lépésünk volt, hogy a hét során többen megnyitottuk otthonainkat, hogy házi gyülekezeti alkalmakat tarthassunk. Ezek kis csoportos találkozások voltak, ahol minden hívő belerázódhatott a kölcsönös kommunikációba, imádkozásba, egymás bátorításába, buzdításába és az egymás iránti szolgálatba. Szinte mindenki lelkesedett a házi csoportos találkozások iránt, bár először kicsit bizonytalanok voltunk, hogyan is kell működnünk ezekben.

Néhány hónappal később, ahogy egyre inkább természetessé váltak ezek a kötetlen otthoni összejövetelek, a vasárnapi istentiszteleteken is egyre több részvételt kezdtünk el bevezetni. Elmondtam a gyülekezetnek, hogy bárki részt vehet egy-egy Ige felolvasásával, azzal, hogy imádkozik két dicséret között, vagy elkezd énekelni egy éneket, ami éppen a szívéen van. Lehoztam a szószéket, hogy közelebb legyek az emberekhez, és ezzel bátorítsam a kölcsönös interakciót. Félkörökbe rendeztük a székeket, hogy beszéd közben egymás arcát lássuk a tarkónk helyett. Beszereztünk egy vezeték nélküli mikrofont is, hogy körbe lehessen adogatni azoknak, akik úgy érezték, meg szeretnék osztani a többiekkel, mit cselekedett Isten az életükben, vagy akik bátorítani akarták a gyülekezetet azzal, hogy elmondták, Isten mit tanított meg nekik az Igéjéből. Más alkalmakkor buzdítások, intések, tanítások hangzottak el, illetve áldásaikról és terheikről beszéltek a tagjaink. Egy asszony elmondta, hogy nem sokkal korábban rákot diagnosztizáltak nála. Ekkor az egész gyülekezet kézzelfoghatóan fejezhette ki szeretetét és együttérzését azzal, hogy köré gyűltek, rátették a kezüket, és imádkoztak érte. Ezek a változások először kicsit kínosnak és esetlennek tűntek; nem volt korábbi mintánk, amelyet követhettünk volna, és furcsa volt megszokni a nyitottságot. Hamarosan azonban nagyon építő hozzászólások és buzdítások kezdtek elhangzani az istentiszteleteken.

Tovább menve azután, a prédikáció utáni időt is megnyitottuk, hogy lehessen kérdezni, hozzászólni és felismeréseket megosztani a többiekkel. Nagyon bizonytalan voltam ezzel az új lépéssel kapcsolatban, hiszen féltettem a tanításbeli tisztaságot, amely, azt gondoltam, könnyen elveszhet, ha mindenkinek megengedjük az igeértelmezést. Ám éppen ellenkezőleg történt, az összejöveteleink ezen új aspektusa különösen is építőnek bizonyult. Gyakran hozott fel valaki olyan gondolatot, amely nekem nem jutott eszembe az igehirdetésre való készülés közben, viszont egy nagyon fontos, másik nézőpontból magyarázta az alapigét. Más alkalmakkor arról beszéltek, hogy a hallott Igét hogyan alkalmazhatnánk a személyes életünkben. Megint más esetben valaki olyasmit kérdezett, amire többen kíváncsiak voltak, de nem merték megkérdezni.

Tanításbeli összezavarodás helyett pedig az történt, hogy a különböző kérdések és hozzászólások révén célzottan tudtunk azokkal a kérdésekkel foglalkozni, amelyek ténylegesen foglalkoztatták a gyülekezetet, és így csökkent a zűrzavar ezeket a dolgokat illetően. Azon ritka alkalmakkor, amikor valaki Bibliával ellentétes dolgot állított, finoman vissza tudtam vezetni a gyülekezetet az Igéhez.

Káosz helyett szellemi érettséget, bensőségességet és a testvérek egymás iránti szeretetének növekedését tapasztaltam. Azzal, hogy a kérdésekre és hozzászólásokra időt biztosítottunk, a gyülekezet könnyedén figyelt több mint egy órán át Isten Igéjére. Gyakran éppen ez az idő bizonyult az istentisztelet leghasznosabb és legpezsztítőbb részének. Amíg a korábbi alkalmaink körülbelül kilencven percig tartottak, az új, részvételen alapuló összejövetelek általában két óra alatt értek véget. A gyülekezet közmegegyezése szerint azonban a minőség

bőven kárpótolt az időtöbbletért. Az újfajta istentiszteletek hatására a gyülekezet tagjai között is szorosabb szálak szövődtek. Istentisztelet után egyre többen mentek el együtt ebédelni, hogy még több időt tölthessenek el egymással – volt, hogy a fél gyülekezet megrohamozta a közeli gyorséttermeket, hogy ott folytassák az Isten dolgairól való beszélgetést.

Nem tudom eléggé hangsúlyozni a szabad részvétel légköre kialakításának fontosságát az istentiszteleteken. Amikor a gyülekezet tagjai mást sem tesznek, mint éveken keresztül, hétről-hétre csak ülnek, figyelnek és jegyzetelnek, szellemileg stagnálni fognak. A szellemi növekedés feltétele, hogy eddük a szellemi izomzatunkat, és alkalmazzuk is a megtanult igazságokat. Mi értelme van megtudniuk az embereknek, hogy Isten azt akarja, hogy használják a szellemi ajándékaikat, hogy buzdítsák egymást, hordozzák egymás terhét és örüljenek az örülőkkel, ha nem biztosítunk erre lehetőséget, amikor a gyülekezet találkozik?

Idestova két éve tartunk részvételen alapuló istentiszteleteket. Tudom, hogy a hagyományos modellt túlságosan korlátozónak és nem megelégtetőnek találnám. Isten újra és újra bebizonyította, hogy amint engedelmességben kilépünk, hogy alkalmazzuk azokat a mintákat, amelyeket az Igéjében látunk, az áldásai bizonyosan nem maradnak el.

Következtetés

Ma a legtöbb helyi gyülekezetben az istentiszteletek sokkal inkább hivatásos előadásnak tűnnek, semmint olyan alkalomnak, ahol Isten családja Krisztus vezetése alatt találkozik egymás építésére. Jézus Krisztus gyülekezete számára eljött az idő, hogy visszatérjen újszövetségi gyökereihez. A protestáns reformátorok egyik jelmondata a „mindig megreformálni” (megújítani) volt. Az egyik terület, amelyben napjaink gyülekezetének égetően szüksége van folyamatos reformációra, az a kölcsönös szolgálat és részvétel lehetővé tétele az összejöveteleken. Hajlandók vagyunk-e felvállalni, hogy amennyire rajtunk áll és lehetőségünk van a helyi gyülekezetünkben, előmozdítsuk a reformációt a gyülekezeti gyakorlatban – hogy az Isten Igéje szerint való legyen?